

A marhavagonok népének krónikása

A trianoni diktátumot követően Csehszlovákiához került, majd utóbb Szlovákiába szorult magyar nemzetrészeknek sok kiváló alkotóművésze volt, van. Ám olyanokat, akik az Úrtól kapott tehetségüket a tollforgatás mellett a közösségi ügyek vállalására, szolgálatára is kiterjesztették volna, illetve kiterjesztenék, csak szerény számban találunk.

A kevesek egyike **Mács József**, aki az idén töltötte be a 85. életévét.

Kedves Jóska Bácsi!

Ha szolgálat olykor kanyargós utakra is kényszerített, mindig – a Kolozsvárott élt, de szülei révén gömöri atyánkfia – Reményik Sándor felfogását követted, ekképpen:

„Megalkuvás zsoldját énekelve,
Végtelen rabmenetben csak megyünk,
Nincs semmi fegyverünk,
Fegyvertelen a lelkünk lázadása,
[...]
Kik vagyunk mi?
Ó, nem az Alázat,
Csak a megalázottság fiai.
Nemzedékek büszke hídfői közt
Görbülő ív, görnyedő átmenet:

Testvéreim, bizony nem élünk jól mi,
Nem apáinknak tetsző életet.
De aki másképp tehetne helyünkben,
Az vesse reánk az első követ!
Minden percünk kínzó kiegyezés:
Ahogy lehet...”

Maholnap évszázados kisebbségi létünknek legmeghatározóbb közösségi élménye a második világháborút követő hontalanság kora. Amikor marhavagonok népe lettünk. Persze, a ‘világ’ gondos különbséget tesz marhavagon és marhavagon, láger és láger, tömegsír és tömegsír között, attól függően, kiket kényszerítettek, illetve lőttek bele. Egyesek esetében elvárás, sőt törvényi kötelezettség az emlékezés, mások ugyanakkor feledésre ítéltettek. Mi az utóbbiak sorában osztozunk. Ám reánk nézve is árulkodó, s talán némi magyarázatot is ad közösségünk rendkívül rossz mentális állapotára az a tény, hogy ezt a megpróbáltatást nem sikerült mítosszá emelnünk, s felmutatnunk.

Kedves Jóska Bácsi!

Rajtad nem múlt, hisz számos kitűnő regényben, felelős emberként számos megszólalásban tettél hitet magyar közösséged mellett, egyetemes emberi gondként mutatva fel annak 20. századi megpróbáltatásait. Ahogy a Csemadok bátkai szervezetének a köszöntőjében elhangzott: tetted ezt *Szélfűvésben*, megjárva *Magasságot és mélységet*, megkongatva *Trianon harangjait*, *Bolondok hajóján* és *Elcsatolt vagonban*. Református énekeskönyvünk 79. énekének első sorát idézve, *Öröködbe, Uram...* c. regénytetrológiádban felmutattad nekünk a tragikus fordulatokkal teli 20. századot.

Adósságot törlesztettél – képletesen és valóságosan. A vállalt és elvégzett szolgálatért illessen Téged köszönet! Szolgálatod hatékonysága már nem Téged, hanem sokkalta inkább közösségedet minősíti.

Kevésbé ismert, hogy szűkebb hazád, a Balog völgye népének, afféle ‘ráadás’-ként a „málenyikij robot” keservei is kijutottak. A szenvedéstörténetnek ez a fejezete is várja, hogy Valaki megörökítse...

Az ároni áldás szavaival köszöntünk 85. születésnapod alkalmából:

„Áldjon meg téged az Úr, és őrizzen meg téged!
Ragyogtassa rád orcáját az Úr, és könyörüljön rajtad!
Fordítsa feléd orcáját az Úr, és adjon neked békességet!”